

תאריך: _____

סילבוס - תוכנית הוראה לקורס טרור ולוחמה בטרור בארץ ישראל במאה ה-20

161082

שלומי שטרית | המחלקה ללימודי ארץ ישראל וארכאולוגיה

מס הקורס | Terrorism & Counter-Terrorism in Eretz Israel in the 20th Century

_____	סוג הקורס:
_____	היקף נ"ז:
_____	שנת לימודים:
_____	סמסטר:
_____	יום ושעה
_____	שעת קבלה:
_____	מייל מרצה:
_____	קישור לאתר למדה:

שימו לב:

בכל סעיף יש שורות הסבר עם רקע אפור (כמו בטקסט שאתם קוראים עכשיו).
יש למחוק שורות אלה במסמך הסופי לסטודנטים (כולל פסקה זו וההמלצות וההרחבות
בשני העמודים האחרונים).

תיאור הקורס ומטרות למידה

תקציר הקורס (להרחבה)

במהלך המאה ה-20, ובעיקר בחלקה השני, היה הטרור למאפיין מרכזי של עימותים אלימים בין חברות אנושיות. מדינות וצבאות נדרשו להתמודד עם האתגרים שהציבו בפניהם ארגונים חמושים חשאיים, שלחמו על עיצוב התודעה של יריביהם תוך שימוש בנשק לשם הטלת אימה. החל בתקופת המנדט, היה הטרור למכשיר בידיהן של קבוצות שונות בארץ ישראל והשימוש בו, כמו גם הלחימה נגדו, מאפיינים את ההיסטוריה של הארץ עד לימינו.

בקורס נבחן את המושג "טרור", את הקבוצות והארגונים בארץ ישראל שעשו בו שימוש ואת הכלים הצבאיים והמודיעיניים, ששימשו את השלטונות בארץ כנגדו.

מטרות/תוצרי הלמידה (להרחבה)

ידע

1. הלומדים יגדירו מושגי מפתח בתחום, ובהם: "טרור", "לוחמה בטרור", "התקוממות", "לוחמה בהתקוממות" ו"גרילה"
2. הלומדים יתארו את השימוש בטרור ככלי להשגת יעדים מדיניים בתולדותיה של א"י במאה ה-20.
3. הלומדים יתארו את השיטות השונות, בהן השתמשו ממשלת המנדט וממשלת ישראל ע"מ להיאבק בארגונים שהשתמשו בטרור.
4. הלומדים יסבירו כיצד התפתח השימוש בטרור בא"י, בהקשר המקומי והבין-לאומי.
5. הלומדים יסבירו כיצד התפתחה הלחימה בטרור בא"י ומה הגורמים שהשפיעו על כך.

מיומנויות

1. הלומדים ינתחו את המניעים והגורמים לשימוש בטרור בא"י.
2. הלומדים ינתחו את השיטות בהן נקטו ממשלות בא"י במאבקן נגד ארגוני טרור ויעריכו את מידת הצלחתן והשפעתן.
3. הלומדים יעריכו את ההשפעה שהייתה לשימוש בטרור על ההיסטוריה של הארץ בעת החדשה.

למידה פעילה - תכנון מהלך השיעורים: (להרחבה)

ניתן לתכנן תהליך למידה פעיל לכל הקורס או לפרט עבור כל שיעור פעילות של למידה פעילה בטבלה הבאה:

מס' השיעור	נושא השיעור	למידה פעילה	קריאה/ צפיה נדרשת	הערכה תהליכית/מעצבת (להרחבה)
1	מה זה "טרור"? הגדרות		הטרוריסט 1	
2	מבוא: טרור ולוחמה בטרור בעת החדשה		Chaliand & Blin	
3	זירת הקרב: ארץ ישראל -2000-1918		ח'אלידי, בארי	
4	ממאורעות למרד: הטרור הערבי בא"י המנדטורית		עמוד האש 5, אויבים 1:2	
5	שומרים על שלום המלך: האימפריה הבריטית נלחמת בטרור הערבי		שטרית ראשונים להעז, Hughes	
6	חיילים אלמונים: הטרור היהודי בא"י המנדטורית		ניות, סלוצקי	
7	האימפריה מוכה שנית: המערכה הבריטית נגד הטרור היהודי	מרצה אורח: ד"ר אורי קוסובסקי	Hoffman, מרקוביציקי	
8	הסתננות, פידאיון ופעולות תגמול – טרור ולוחמה בטרור במדינת ישראל הצעירה, 1956-1949	"משחק מלחמה": התמודדות עם ההסתננות	ברטל, כהן	
9	מלחמת היום השביעי: הטרור הפלסטיני וההתמודדות נגדו, 1972-1967		שמש, רונן, מימון; אויבים 2:1	
10	טרור סובב עולם: פעילות ארגוני טרור נגד ישראל בארץ ובחו"ל, 1985-1972		Hoffman, Inside ;Terrorism; אויבים 5:3	
11	מסבנה לחיסול אבו-ג'יהאד: אסטרטגיה וטקטיקה של לוחמה בטרור, 1987-1972		Byman, זונדר	
12	המרד הערבי השני: האינתיפאדה וההתמודדות עמה, 1993-1988		דרורי	
13	הסכמי שלום ומחבלים מתאבדים: מאוסלו לאירועי אוקטובר 2000		Kliot	
14	סיכום הקורס וחזרה			

(בקורס שנתי, יש להוסיף את המפגשים הנוספים)

*ייתכנו שינויים בסילבוס בהתאם לקצב ההתקדמות ואפקטיביות הלמידה

ציון סופי

תיאור התוצר	משקל בציון הסופי
הגשת המטלות במהלך הקורס	20% בציון הסופי
עבודה מסכמת ("מבחן בית")	80% מהציון הסופי

דרישות הקורס

לקראת כל שיעור יקבלו הלומדים מטלה קצרה מאוד, המבוססת על חומר הלימודים שעליהם להכיר (לדוגמה: ניסוח שאלה העולה מטקסט מסוים, חיבור הגדים "נכון/לא נכון" על בסיס פודקאסט, וכיוב'). כל מטלה תקבל משוב קצר מהמרצה ותדון בשיעור.

דרישות קדם

אין לקורס זה דרישות קדם

ביבליוגרפיה: תכנים לקריאה, צפיה והאזנה (רצוי עדכני)

- בארי, אליעזר. **ראשית הסכסוך ישראל ערב 1882-1911** (תל-אביב: ספרית פועלים, 1985), 153-140.
- ברטל, שאול. **הפלסטינים מהנכבה לפידאיון 1949-1956** (ירושלים: כרמל, 2009), 111-55.
- גרייבר, יגאל. "שיח' עז א-דין אל קסאם וראשית הטרור הפלסטיני", **אריאל** 187 (2009), 63-51.
- דרורי, זאב. "המלחמה בטרור, מלחמת המפרץ והבוץ הלבנוני", בתוך: צמרת, צבי, דרורי, זאב וויץ, יחיעם, **העשור החמישי תשמ"ח-תשנ"ח (1988-1998)** (ירושלים: ראובן מס, 2021), 144-121.
- זונדר, משה. **סיירת מטכ"ל** (ירושלים: כתר, 2000), 155-138.
- זלקוביץ, עידן. **תנועת הפת"ח: אסלאם, לאומיות ופוליטיקה של מאבק מזוין** (תל-אביב: רסלינג, 2012), 52-23.
- ח'אלידי, רשיד. **כלוב הברזל: סיפור מאבקם של הפלסטינים למדינה** (תל-אביב: הקיבוץ המאוחד, 2010), 92-46.
- כהן, מבורך. "המחלוקת על פעולות הגמול של צה"ל בגבול ירדן בשנים 1953–1956" ("מקיביה ועד קלקיליה"), **פוליטיקה** 30 (2021), 115-86.
- מימון, דוד. **הטרור שנוצח: דיכוי הטרור ברצועת עזה 1971-1972** (תל-אביב, סטימצקי, 1993).
- מרקוביץ, יעקב. "כלניות בשדות דם: הדיוויזיה השישית המוטסת בארץ ישראל 1945–1948", **קתדרה** 86 (1998), 120-99.
- ניות, חן-ציון. "מבצעי האצ"ל בראי תעמולת הארגון בתקופת "המרד", **קשר** 50 (2017), 52-43.
- סלוצקי, יהודה. **קיצור תולדות ההגנה** (תל-אביב: משרד הביטחון, 1986), 397-381.
- רונן, דן. **שנת שב"כ: ההיערכות ביהודה ושומרון שנה ראשונה** (תל-אביב: משרד הביטחון, 1989).
- שטרית, שלומי. "'אלה וגם רובה": משטרת המנדט במרד הערבי בארץ ישראל, 1936-1939", **משפט חברה ותרבות**, ד' (2021), 81-51.

- שטרית, שלומי, ראשונים להעז: פלגות הלילה המיוחדות של אורד וינגייט (תל-אביב: דקל, 2017), 85-103.
- שמש, משה. התחייה הלאומית הפלסטינית: בצל משבר מנהיגות מהמופתי עד שקירי, 1967-1937 (ירושלים: מכון בן-גוריון, 2012), 214-261.
- Byman, Daniel. **A High Price: The Triumphs and Failures of Israeli Counterterrorism** (Oxford: Oxford University Press, 2011), 29-54
- Hoffman, Bruce. "The Palestine Police Force and the challenges of gathering counterterrorism intelligence, 1939-1947," **Small Wars & Insurgencies**, 24:4 (2013), 609-647
- Hoffman, Bruce. **Inside Terrorism** (New York: Columbia University Press, 1993), 63-80
- Hughes, Matthew. **Britain's Pacification of Palestine: The British Army, The Colonial State, And The Arab Revolt, 1936-1939** (Cambridge: Cambridge University, 2019),
- Kliot, Nurit. "Suicide Terrorism in Israel", **Horizons in Geography** (2004), 345-354
- Chaliand, Gérard & Blin, Arnaud. **The History of Terrorism: From Antiquity to al Qaeda** (Berkeley: University of California, 2007), 95-193

צפיה/האזנה:

- "יאסר ערפאת", **אויבים 2:1**.
- "ג'ורג' חבש", **אויבים 5:3**.
- "האם טרוריסטים הם משוגעים?", **הטרוריסט 1** (הסכת)
- "המופתי חאג' אמין אל חוסייני", **אויבים 1:2**.
- "המקום השקט ביותר במזרח התיכון", **עמוד האש, 5**.

הרחבה, הצעות ורעיונות:

תקציר הקורס

אם נשאל סטודנטים מה הם למדו או במה הם התחדשו בקורס הזה, מה היית רוצה שיאמרו?

מטרות ותוצרי הלמידה

מטרות הלמידה יבהירו מה מצופה מהסטודנטים לדעת, להבין ו/או להיות מסוגלים להדגים לאחר השלמת הקורס. כדאי לכתוב עד 5 מטרות לקורס תוך שימוש בפעלים יישומיים של ביצועי הלומדים. מומלץ להתמקד ב 3 סוגים של מטרות למידה: א. ידע ב. מיומנויות ג. תפיסות. כדאי לכוון, ככל שרלבנטי, לא רק לידע אלא גם למיומנויות ולתפיסות עולם או ערכים שהייתם רוצים שהלומדים שלכם יגבשו לעצמם בעקבות הקורס.

ניסוח מדויק של מטרות הקורס

1. מזכיר את הרעיון המרכזי של הקורס ומדייק את הסילבוס ורצף הלמידה
2. מנכיח פיתוח מיומנויות ותפיסות עולם בנוסף לידע
3. יוצר הבחנה בין תכנים ללמידה בכיתה ותכנים ללמידה עצמית או הרחבה
4. מחדד תהליכי הערכה

דוגמאות למטרות למידה שהוזכרו לעיל:

ידע

היכרות עם עובדות, תכנים, מושגים, סוגיות ורעיונות מרכזיים בתחום הדעת.
לדוגמה: הלומדים יתארו/ יפרטו/ יסבירו/ יגדירו...

מיומנויות

היכולת להגיע לתוצר או תוצאה בצורה יעילה בשימוש בידע שהתפתח.
לדוגמה: הלומדים ינתחו/ יזהו/ יבחרו בין אלטרנטיבות/ יתכננו/ יקבלו החלטה/ יעריכו/ יפענחו/ יבצעו...

תפיסות עולם וערכים

דעות, תובנות, מחשבות ואמונות שהלומדים יקבלו הזדמנות לגבש לעצמם במהלך הקורס.

למידה פעילה

הוראה המקדמת למידה פעילה הינה הוראה הכוללת לא רק הקניית ידע (בה הסטודנטים הינם שומעים פאסיביים) אלא כוללת דרכי הוראה/ למידה מגוונות בה הסטודנטים פעילים בשיעור. למידה פעילה מובילה לומדים לחשיבה, דיון, חקירה ויצירה. הם מתרגלים מיומנויות, פותרים בעיות, מתמודדים עם שאלות מורכבות, מקבלים החלטות, מציעים פתרונות ומסבירים רעיונות במילים שלהם באמצעות כתיבה ודיון. שילוב אסטרטגיות למידה אקטיביות בקורסים באוניברסיטה משפר באופן משמעותי את תהליך הלמידה של הסטודנטים, מגדיל את הסיכויים לזיכרון ויישום ומסייע בצמצום פערים בין לומדים. למידה פעילה ניתן לתכנן ברמת הקורס כולו (סביב בעיה גדולה, בניית פרויקט בקבוצות, גייגסואו [צוותי הרכבה] בו כל קבוצה לומדת חלק מהנושא ומציגה לכלל הכיתה ועוד), או ברמת שילוב פעילויות בשיעורים (סימולציות ומשחקי תפקידים, סיורים, סדנאות, מעבדות ועוד).

למידה פעילה מקדמת: (Freeman et al., 2014; Theobald et al., 2020)

- זכירה של התוכן הלימודי.
- חיזוק מיומנויות של עבודת צוות, פתרון בעיות.
- מגע אישי עם הסטודנטים.
- הזדמנויות טובות ללמידה ללומדים עם צרכים שונים.

רכיבי למידה פעילה לשילוב בקורס - דוגמאות:

- פרויקט משימות מתגלגל המבוצע בצמוד לכל נושא או שיעור, בקבוצות של 4-5. חלק ממפגשי הקורס הופכים למפגשי חניכה קבוצתיים וזמן לעבודת צוות או שכל שיעור מתחלק לרכיב למידה ורכיב עבודת צוות.
- למידה מבוססת בעיות. החקר ואיסוף תוכן לפתרון בעיה בקבוצות בחניכה של המרצה.
- כיתה הפוכה: מפגש עם תוכן התאורטי/העיוני לפני השיעור ולאחריו דיון/תרגול/עיבוד פעיל בכיתה.
- למידה מתוך playlist: במודל נטפליקס – מיקרו יחידות ללמידה עצמית.
- למידה מבוססת פרויקטים PBL (כלומר פתרון בעיות משותף או ביצוע של פרויקט מתגלגל).

פעילויות למידה פעילה לשילוב בשיעורים - דוגמאות:

- למידה בקבוצות.
- ג'יגסואו – הוראת עמיתים בקבוצות התמחות.
- סדנה אורח/ת מאוניברסיטה אחרת או מחברה עיסקית או מעמותה (מהארץ או מחו"ל)
- למידה חוץ-כיתתית: סיורים (מוזיאונים, חברות/עמותות רלוונטיות), הצגה בכנס וכו'
- שימוש בכלים דיגיטליים, הדמיית VR/AR, שימוש ברובוטים קליקרים, פאדלט וכו'
- סימולציות ומשחקי תפקידים
- חקר במעבדות

הערכה מעצבת

הערכה מעצבת (Formative Assessment) ניתנת **במהלך** הקורס, בשונה מהערכה מסכמת (Summative Assessment) הניתנת לסטודנטים רק **בסוף** הקורס (לדוג' פרויקט או מבחן). כאשר הסטודנטים מקבלים משובים תוך כדי הלמידה, הם יכולים לעצב באופן פעיל את המשכה וניתנת להם הזדמנות להתנסות בדרכי פתרון או חשיבה שונים. זאת בניגוד להערכה המסכמת שמהווה מבט לאחור על הלמידה לאחר שהסתיימה. הערכה מעצבת מקדמת: השתתפות פעילה, שאילת שאלות, חשיבה ביקורתית, עיצוב עצמאי של הלמידה. אינה מחייבת תוספת זמן משמעותית לבדיקת תוצרים. ניתן להכין מחוון, לשלב הערכת עמיתים, לתת משוב כיתתי כללי על נקודות ספציפיות או להיעזר בשאלונים שמספקים משוב מיידי.

הערכה מעצבת תומכת ב:

- יצירת תמונת מצב מעודכנת של התקדמות בלמידה.
- זכירת התוכן הלימודי.
- העמקת תהליך הלמידה.

דוגמאות לתוצרי הערכה מעצבת:

- שאלוני רענון בתחילת מפגש
- אינטראקציות בפורום הקורס
- הגשת תרגילים/ מטלות בית
- מטלות / חידונים דיגיטליים עם פתרון מובנה - ניתן להשתמש במערכת ממוחשבת למשוב מידי ומאפשרת התנסות חוזרת בשאלות.
- הקלטה עצמית קצרה של קבוצת לומדים שבו הם מחווים דעה, מעריכים תוצר, מנמקים תשובה
- השתתפות מונחית בפורום מקוון.
- הגשת תוצר: הפקת סרטון/ פודקאסט/ הדפסת תלת-ממד/תכנות רובוטים וכו'